

שו"ת
בני יעקב
על הלכות עירובין

בדיני ומצות עירובי עירות

אשר חנני ה' ברוב רחמיו וחסדיו
בנציון יעקב הלוי
בן לא"א מו"ר הגאון מהר"ש ואזנער שליט"א
אב"ד דבד"ץ ובית הוראה "שבט הלוי" מאנסי

סימן יא

שכירת רשות משלטון העכו"ם בזמיה"ז

בעזרהיית אור ליום ב' שמות התשי"ס פה מאנסי

ע"ד אשר העיר מעכ"ת, שיש שחוששין שלא תועיל שכירות רשות העכו"ם בזמיה"ז, כיון שכהיום אין לשלטונות הרשות ליכנס תוך הבתים, וכן שיש בשכונתכם, הרבה יהודים מחללי שבתות, שאין מודים בעירוב.

אהובי ידידי, דבר זה, כבר נשאל לחכמים ולנביאים הקדמונים וגדולי האחרונים המפורסמים ז"ל, ומה לנו להסתפק ולערער על דבר שכבר פירשה הטיב, והיה פשוט בעיניהם להיתר, ונצטט עיקר פסקם, ומה שנתחדש לנו בעז"ה כזה, אין ביהמ"ד בלא חידוש, ומשם ילמד המעיין, עד כמה הדבר פשוט להקל אף בזמיה"ז, ואף לבעלי נפש ויראי ה' המדקדקין.

הנה מה שעוררו כמה ת"ח, דהתינח שסמכו להקל בטלטול רחובות קריה, על סמך דברי הרמ"א (וצ"א) ושי"א, שיש למושל העיר, הכח והרשות לחפור הרחובות, וכן לפתוח ולסגור אותם, ולשנותם כרצונו, משא"כ בתוך החצירות והבתים, שאין לשום שר ומושל שום כח, וכ"ש לכפות ולהושיב אנשיו בבתים פרטים, ובזמיה"ז אף לא בעת מלחמה, ואפי' תימא שבעת מלחמה היה יכול להושיב, על מה סמכו כהיום, שאין עתה זמן מלחמה, וכקושיא הידועה של החכ"צ (ס"ו) שהובאה גם בבה"ל שם, ושמתתה יש והעלו פקפוק על עירובי העיר, אבל זה יש לתרץ כנ"ל, משא"כ בבתים.

אולם כאשר נתבונן נמצא שכל עיקר תמיה זו מעיקרא ליתא, דהנה כל בר דעת יבין על ניקל, שתקלות מעין אלו וכיו"ב, נלקחו בחשבון אצל מתקני העירוב, ושכירות הרשות, הלא המה שלמה ובית דינו, או ב"ד שאחריהם וחכמי השי"ס, אין ספק שמייסדיה הקדימו והשכיל גם כנגד כל אלו, וכבר היו לעולמים, כאשר למדנו מסוגיות שלימות, שהקציבו חז"ל לנידון זה, מה לעשות עם הנכרים - והצדוקים - ועם מי שאין מודה בעירוב, ותורה"ק שהיא נצחית על תקנת חכמיה, לא יתכן שלא נמצא מזור ותרופה ופתרון גם למציאות של דורינו שהוא שכיח.

צא ולמד איך שחבל פוסקים, הסכימו להקל בדין זה, דהיינו בדין מחללי שבת, ושאר סוגי אין מודים בעירוב בעיירותיהם, והכל בדרך ממה נפשך, דהיינו, או מדין שכירות, או מדין עירוב, כלומר, אם דינם עדיין כישראל גמור הרי עירב גם עליהם, ואם כעכו"ם, הרי שכרו רשותם, ואם כישראל שאין מודים בעירוב, למאי דקיייל דמועיל שכירת רשות אף מישראל, וכדאי (ש"פ ס"ג) ולכח"פ בימי החול, וכמג"א ושי"א שם, ה"ה דמועיל כלפיהם שכירות השלטון.

ולא עוד אלא דהקילו בזה, אפי' בשכירות משכירו ולקישו, וכדפשיטא ליה להשבות יעקב (ח"ג ס"י כ"ט) ועיייש דהעיד שכן נהגו מעשה רב, בקהלות ועיירות גדולות, כמו פראג - ומיץ, וכמו שהתבטא שם בלשון מיוחד וברור, שכל כי האי גוונא, **אין צריך לשום**

שמצאנו מפורש להתיר אף בזה.

דהיינו כמו שתירצו הרבה גדולים, וכמעט בסגנון אחד, ה"ה התשורת ש"י שם, והמהרש"ם בדעיית (ס"י שפי"א ט"א), והאלף לך שלמה (שם) ותמצית דבריהם, דלמחללי שבת אין שום זכות [ושותפות] בשכירות זו, דהיינו שגמור ומוסכם אצל היהודים השוכרים מהשלטון, שמעיקרא אין הם שוכרים עבורם, רק עבור שומרי התורה, ומי שמודה ומשתתף בעירוב, וממילא מחללי השבת, ומי שאינו מודה בעירוב, אין בכוחם לחזור ולאסור עליהם, עיי"ש, ולעני"ד פשוט דמהלך זה, מועיל גם לענין יהודים החרדים, המתנגדים לעירוב, וכמשי"כ לקמן בתשו"י הסמוכה.

י"א שבזמה"ז - אין צריך שכירות רשות כלל

ומי"מ אין ביהמ"ד בלא חידוש, ונעני גם אנו חלקינו הדל בזה, הנה כבר ציטטו האחרונים, ובראשם הגאון מהרש"ם ז"ל בהרבה תשובותיו, וכן בדעיית (ס"י שפי"א ט"א) מה שנטו כמה וכמה גדולי אחרונים ובראשם הגינת ורדים (א"ח כלל ג') ותשו"י תורת נתנאל (ס"י ל"ג) ושו"ת ריב"ם שנייטוך (ס"י ס"ד) ושו"ת בשמים ראש (ס"י קצ"ה) בשם תשו"י מהר"ח אור זרוע, להקל לגמרי בדין השכירות מהעכו"ם בזמן הזה, דמאחר שאנו דרים ממילא בין העכו"ם, ומתעסקים ונו"ט הרבה עמהן, בדין היה שתבטל גזירת שכירת הרשות, וכמו שכתבו הפוסקים ממש כעין זה, לענין היתר נטילת רבית מהעכו"ם בזמה"ז, וכמבואר (יו"ד ס"י קנ"ט) ולמעשה כן נוטים לענייננו, גם הבית מאיר (ס"י שפי"א ט"א) והשבות יעקב (ח"ב סוסי"ו) ושאר אחרונים.

ואף שהח"ס (א"ח ס"י צ"ב) שדא בה נרגא, ודחה

אדם לבטל רשות, וכן כתב הגנת ורדים (כלל ג' ס"י כ"ב) וספר יהושע (ס"י ו') והאלף לך שלמה (ס"י קפ"ב) והתשורת ש"י (ח"א ס"י שכי"א) והחזון איש (ה"ל עירובין פ"ז (כג) אות י"ג) ועוד חבל אחרונים בזה, ודלא כהדברי יציב (שם ד"ה, והבו דלא לז"ט"ף ע"ה), שרצה לחלק ולהחמיר בזה, בטעם קלוש ובלי ראייה ברורה בזה, עיי"ש.

בזמנינו גם כח השלטון, נשתנה לטובה

ודע דמה דפשוט בעיני הרבה דבזמנ"ו גרע כח השלטון, מכח הדמוקרטיה ושאר חוקים חדשים שתחדשו בימנו, אמת שכן הדבר מצד אחד, אבל מצד שני נתוספו ואף נתחזק כוחם, [מה שלא היה מצוי ושכ"ח בימיהם] וכגון ששל כל דבר פשע, הרשות ביד המשטרה והממונים על הבטחון, ליכנס ולקפץ מחצר לבית ומבית לגן וכדו', ואם לא בתוך הבתים ממש [אינו בקי בחוקותיהם] אבל עכ"פ בחצירות, ובהול, וכניסות הבתים, פשיטא שאין צריכים לרשיעון כניסה, פוק חזי שמעשים בכל יום, שנכנסים שם באין מפריע ומצור, כ"ש כשיש ח"ו שריפה, שהכבאים באים ונכנסים בכל מקום, בלי שום שאלה ורשות, וכן יש תפיסת יד בכל החצירות, בצנורות של הגז והחשמל וכדו' השייך להם וקנינם הוא,

אחרי שכירות המושל אין חוזרים ואוסרים

ומה שיש עוררין עדיין, דא"ה"נ שמועיל שכירות המושל, אבל אחרי השכירות, שוב חוזרין המחללי שבת, וכיו"ב ואוסרין עלינו, האמת הוא שדי היה בדברי הפוס' הני"ל שאנו רואין עין בעין, שאחרי שכירות העכו"ם, שוב לא חששו לכלום, אולם בכדי להניח דעת בעלי הנפש, שעדיין חוששין בזה, נצטט ממה

בזמה"ז ראוי לסמוך על כל שכירות אף חלשה ומספקת

מעתה אף אנו נענה חלקינו אשר חננו הי בזה, במילתא דשוי לתרווייהו, ונאמר אה"נ שאין בכוחינו לסמוך לגמרי אדעת המקילין, דהיינו לבטל בזמה"ז לגמרי שכירת רשות העכו"ם, עכ"פ מסתבר דסגי בכל מין שכירות, דהיינו אף בשכירות כ"ד, ורעועה, ראשית עפ"י מה שהוכיח הגאון מהרש"ק בחכמת שלמה (אה"ע סי' י"ג ט"ף י"א) עפ"י התוסי מגילה שכתבו, דהא שאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו, היינו דוקא כשבו לבטלה לגמרי, משא"כ אם רק מבטלה בחלקה, אף ב"ד קטן ממנו בחכמה יכולין לבטלו, וסמך ע"ג הגאון מהרש"ק הלכה למעשה, עיי"ש.

ועוד דעדים אנו, על שינוי הגדול, שחל בענין זה בזמננו, והוא דבעיירות הגדולות [עכ"פ], המצב ממש נהפך, ממה שהיה בימי חז"ל, דאילו בימי חז"ל, חששו שע"י ישיבת היהודים בניחותא יתערבו בין הגוים, וילמדו ממעשיהם, ויהי להם למוקש, ואילו כהיום נתהפך המצב, שכל אשר יקל ישיבת היהודים בין הגוים, יתרבה ע"י מושבם, עד שהם בונים לעצמם שכונות ומוסדות באיזור המיוחד להם, והגויים רואים וכלים ועוובים מקום מגוריהם בין היהודים, יפרדו מאתנו ויברחו לנפשם.

מעתה נמצא שע"י שכירות הרשות מהשלטון, אשר ע"י יכולים היהודים לערב בקל, ציבור אי"ש מתהלכים ושולטים על רחובות העיר, לטייל ולטלטל בהם ככתוך ביתם, נחותא זו גורמת שתושבי העיר שמרי שבת והחרדים

דבריהם, דלא יתכן דבטלה תקנה וגזירה זו, דהוי דבר שבמנין, הנה בודאי לא נעלם גם מגדולים הני"ל סוגיא וכלל מפורש זה, דכל דבר שבמנין, אין ב"ד יכול לבטל, ועכצ"ל דסבירא להו, דמאחר דבנידון דידן פירשו חכמים טעם גזירתם להדיא, כדי שלא ילמוד ממעשיו, והשכירות תכביד עליו בסירובו, עד שסוף יפרד מעמו, כל כה"ג קיי"ל בטל הטעם בטלה הגזירה, וכמו שהסכימו כל הפוסקים, והובא בטושו"ע (י"ד ריש סי' קס"ז) דמשום הכי בטלה גזירת גילוי בזמה"ז, לפי שאין נחשים מצויים ביננו, ואף דיש מרחין דשאני התם, שמעיקרא לא גזרו חז"ל ככה"ג, מדברי המג"א (סי' ס' קס"ז) נראה דלא נחית לחלק בזה, אלא כל שהטעם ידוע, בטל הטעם בטלה הגזירה, ואין לך טעם ידוע וגלוי כנידון דידן, שהן כשי"ס (ועי' ריב"ז סי' ע"א) והן בכל הפוס' נתפרש להדיא טעם תקנה זו, כדי שלא ילמוד ממעשיו.

ולא עוד אלא שמשום הכי הקילו הפוס' בזה, בכמה ענינים, מטעם דבטל טעמו, וכגון משי"כ הרמ"א (סי' שפ"ב ס"א) ומקורו ברשב"א, לענין השכיר ביתו לעכו"ם, וכ"ז מטעם דלא שכח, הרי דאזלין בזה בתר טעמא, והרבה כו"כ.

והנה הגאון מהרש"ם ז"ל, פשוט בעיניו בכל מקום, הן בדע"ת (שם) והן בתשובותיו, דאפשר ומצוה לצרף דעת הפוס' הני"ל, עכ"פ בתורת סניף במקום הצורך, וכן רצה לומר המהר"ם שיי"ק (סו"ס" קפ"ב) וכן אי"א מורי הגאון שליטא בשבט הלוי (חלק ח' סי' ע"ז) צירף דעתם עכ"פ במקום הצורך, וזאת על אף שהח"ס (שם) דחה לה לגמרי, עיי"ש, ולעני"ד כדאי הם גדולים הני"ל לסמוך להקל, בפרט בעירוב, דהלכה כדברי המיקל, ובפרט אחרי הישוב לדלע"ל.

רצון שמים להקל בהלכה זו, עד כמה שניתן.

וכאשר יווכח כל מעיין בהלכה זו דשכירת הרשות, וימצא בה דבר פלא, והוא שמשום מה משעה ראשונה, תקנו וחזרו ותקנו להקל בה, בקולות יתירות ומופלגות, אשר שלא נשמעו כמותם, בשאר הלכות עירובין, וכ"ש בשאר כל התורה, והריני מונה מקצתם, שתקנו לשכור מהגוי, (א) בשכירות רעועה, (ב) בפחות משה פרוטה, (ג) שלא מדעתו, (ד) אין צריך לגלות לו מטרת השכירות, (ה) אין צריך לכתוב, (ו) אין צריך קנין, (ז) אין צריך זמן, (ח) אינה מתבטל בחזרת הגוי, עד שיחזיר דמיו, (ט) שוכר אף מאשתו (י) אף משכירו וליקוטו, (יא) אף שהעכו"ם מוחה, (י"ב) אף שכבר סילקו, וכו'.

והנה הנשר הגדול ה"ה אדונינו הרמב"ם ז"ל (בפ"ב מהל' עירובין ה"ב) האיר עינינו, בטעם נכון למה הקילו כל כך בדינים, אלו והוא שכתב וז"ל **שהשכירות כביטול רשות היא, שאינה שכירות ודאית אלא היכר בלבד,** עכ"ל.

וכן למדנו להדיא לעניינינו, מתורתן של הראשונים, ובראשם מדברי הבי"י (שפ"ב סי"ב) שכתב שמהאי טעמא הקילו חכמים, שיכול לשכור אף לכתחילה משכירו לקיטו, אף שהאפשרות היתה בידו לשכור מהאדון עצמו, וכן אין צריך לעשות עמו קנין מיוחד, כי מאחר שדירת עכו"ם אינו אלא כדירת בהמה, אלא שרצו להרחיקו, משום שמו ילמד ממעשי, אמרו די שיעשה אף מעשה כ"ד, ועוד הרבה קולות כהנה וכהנה, וכעין זה כתב עוד בב"י (סוסי"א שצ"א) עי"ש.

ומכאן מודעה רבה לאורייתא, שכל ספק אשר יתעורר בדין זה דשכירות רשות, אין להחמיר

לדבר ה' נראים יותר ויותר ברחובות העיר, וכאמור ישיבתם מתרבה והולכת, עד שהם קונים ושוכרים בתי העכו"ם, והעכו"ם בורחים לנפשם, כי אינם מרגישים נוח בנינו, [ובפרט במקום שהם המעט], ודתינו שונות מדתיהם, והן שהיהודים מרבים לקנות בתייהם במחיר המועיל להם, ועוזבים אותנו לנפשינו, ועדים אנו על מציאות זו ממש בכל עיירות העולם.

סוף דבר בימי חז"ל, נצטיינו לשכור רשות העכו"ם, כדי שהעכו"ם יסרב לו, ועי"ז היהודי יפרד ממנו, ואילו כהיום לא די שהשכירות אינה מברחת את היהודי, אלא אדרבא מקרבת אותו ומרבה ישיבתם, אלא שמברחת את הגוי, בעתה אף אנו נאמר אה"נ שאין בכוחינו, לבטל השכירות לגמרי כדברי הפוס' הג"ל, אבל לכה"פ די לנו אפי' בשכירות רעועה, ושאינה רק לפנים, והרווחנו ונשכרנו ככפליים, עיקר תקנתם ז"ל לא נעקרה, ובמקומה היא עומדת, ואילו מטרתם ורצונם בייתר שאת מתקיימת, דוק ותשכח.

ואם אחרי כל המבואר, עדיין לא תשקוט נפש המעוררים, אף אתה צא ואמור להם, מה שכבר הורה זקן, ה"ה התנא ר' ישמעאל (עירובין פ' ע"א) בשם אביו ר' יוסי, שהורה לו בזה"ל, **"כל שיש לך להקל בעירובין הקל"**, [ויש להעיר שהתנא ר' יוסי הלוה, היה כידוע חסיד וקדוש מרחם, ומחמיר גדול על עצמו בכל ענייניו, וכדאי (שבת ק"ח ע"ב) עי"ש, וקצתו תראה, עד שרבו הכתירו בתואר "חסיד" (אבות פ"ב מ"א), ואעפ"כ הורה לבנו ולדורות, להקל בכל אופן שאפשר], וזאת מלבד הכלל הידוע **"הלכה כדברי המיקל בעירובין"** (עירובין מ"ז ע"ב) הרי דהם אמרו - והם אמרו, הם יתיקנו לשכור הרשות וכו' בזמן, בינו וראו ברוח קדשם ובינתם, שכן הוא

ראיתי, אשר הדפיס רב ומורה מק"ק אדעס, אשר הרעיש עולם בבחינת, **עושה חדשות בעל מלחמות, "לבטל כל מצות עירובין",** ע"י שיש דרים בתוך העיר מפושעי ישראל הכופרים שאין מדיים בעירוב וכו',

כי עי"ז נוציא לעז ח"ו על הראשונים רבותינו ואבותינו הקדושים זי"ע, אשר בצלם אנו חיים בגלותינו, אשר "נשאו והוציאו בש"ק בעריהם, המה בכבודם בעצמם דבר מה באמתחותיהם", וכמו שמקובל בידינו בשם הקדוש זקני בעל בני יששכר, ולפי דעת הני"ל, לא מהני גם קנין משר העיר במקום שיש מפושעי ישראל וכופרים המחללי שבת, וזה אינו כמשי"כ שעיי"ז יש שאלה גדולה בעיירות הגדולות כמו עיר וארשא וכו', וכו', ונמצאו כל רבותינו כולם מחללי שבת ח"ו וכו'.

ואנו אין לנו אלא דברי חז"ל, בתקנתם, הם אמרו והם אמרו, והחליטו בשו"ע כני"ל, כי מהני שכירות משר העיר וכו', עכ"ל.

על כן ברור דדי לנו בכל האמור, לא ניתנה תורה למלאכי השרת, ומאחר שכל ענין זה אינו אלא חומרא דרבנן, ובכל ספק דרבנן הלכה כדברי המיקל, פשיטא דכן נהג כאן, ונסמוך עליו בשופי ובלב רגוע ושקט, הלכה ומורין כן, לכל עמינו היהודים, מן הגרוע ושקוע בטיט ורפש, עד הגדול והמהדר המוחזק לבעל נפש, ותו לא מידי.

והנלעני"ד בעו"ה כתבתי

בו יותר מדאי, וכאשר למדנו מדברי האחרונים הני"ל, ועל מי ועל מה סמכו, אילולי שקבלה היתה בידם, שבין העירוב - ושכירת רשות המלך, די, וממ"נ יצאו ידי הכל.

שוב נתגלה לנו מן השמים מרגינתא, וזכינו להוראה ברורה ומפורשת שיצאה מפי כהן גדול לנידון דידן, ה"ה רבינו המהרש"ם ז"ל שכתב (בזה"ס ל"ו) וז"ל, ועכ"פ רפויה תקנה זו בזמן הזה, "ויש להקל בכל מה שיש צד להקל" עכ"ל. *

ועפ"י מה שהקדמנו, נבוא אל המכוון, מה שגדולי הפוסקים כמו האור זרוע, והגינת ורדים, והשבוי"י, והבית מאיר, וש"פ הני"ל, נטו להקל אף יותר, דהיינו שנטו לומר, דבזמנה"ו בטלה לגמרי דין שכירת הרשות, וכני"ל, ולעני"ד אין זה כי אם בדרך סוד הי ליראינו, שדין זה מעיקרא לא נאמר להחמיר, אלא להקל, בכל מאי דאפשר, ולא כמו איזה אחרונים, שהעירו, וחיפשו בה חומרות, והפטירו שאין ראוי לבעל נפש לסמוך על היתירים אלו, וכמה לא ניחא למרא להעלות כדברים האלו על הספר, שהרי כל בר דעת יבין על ניקל, שכענין הזה שאנו נתקלים בו, כדבר הזה כבר היה לעולמים, ובפרט בכפרים ועיירות גדולות, שברבות יושביה, שאין פרצופיהן ודעותיהן שוות, רבו גם מתנגדי העירוב, מקי"ן טעמים, ועל אף כל זאת נהגו אבותינו ורבותינו לערב בכל מקום, שרק השיגה ידם, והכי נושה אותם נוחי נפש לקלים, או שאינם בעלי נפש חליה.

והמסתפק עדיין בזה, צא ולמד בדברי קודש שיצאו מפי הגה"ק בעל מנחת אלעזר ז"ל, שכבר דן על כיוצא בזה בימיו, וכך כתב, בנימוקי או"ח (ס' שצ"א אוח ב') חזות קשות

בני

סימן יב

יעקב

סימן יב

שומרי תורה ומצוות שאינם מקנים רשותם, אם אוסרים העירוב

בעוה"יית כי טבת התשי"ס

מע"כ ידי"ג הרה"ג המפורסם ונודע לשם
ולתהילה וכו'

מה שעורר מעכ"ת, על שנסתפקו איזה
ת"ח, אם לחוש למציאות החדשה, שכמה
מאנ"ש המתנגדים לעירוב, מודיעים קבל
עם ועדה, שאין מקנים רשותם, מעתה
נסתפקו הרבה, האין יערבו את העיר
הזאת, וביתר גבר חששם, לאור מה
שעורר הגה"ק מקלזנבורג זצ"ל בשו"ת
דברי יציב (אריז"ס קע"ג) בזה.

לעני"ד אין מקום לחשוש, ולהשים לב כלל
להתנגדות אנשים אלו, שאינה אלא מן השפה
ולחוץ, וכמו שנבאר בעז"ה להלן, אבל מי"מ
אפ"י תימא דלא כן, ובכדי לצאת ידי הכל, י"ל
שגם מעיקר הדין, אין כאן שום חשש, ראשית
כבר ביארנו בעז"ה בתשובה הקודמת
הסמוכה, מה שגדולי האחרונים התירו
בכיו"ב, ולו מה יקרו דבריהם, שעפ"י דבריהם
ההיתר בנידון דידן הוא בשופי, כלומר,
דמאחר דמקימי העירוב, מוכים עירובם עבור
כלל הציבור, וכן שוכרים רשות השלטונות,
הרי ממה נפשך, ונכללים באחד מהם גם
מתנגדי העירוב, אם בדרך שכירות - או בדרך
זיכוי עירוב.

ההיתר שבדרך שכירות

דלפי מה דקיי"ל (ש"פ ס"ג) דמועיל שכירות אף
בישראל, אי"כ י"ל ומסתבר דכמו דמועיל
שכירות ממנו, ה"ה דיועיל שכירות רשותו מן
המושל, וגם אחר השכירות אינם חוזרים
ואוסרים, וכמו שכתבנו בתשי" הקודמת, על פי
מה שכתבו התשורת ש"י (ח"א ס"י שכ"א) וכן
חידש המהרש"ם מד"ע בדעי"ת (שפ"ה ס"א)
עיי"ש, ומסב"א אין שום מקום לחלק בזה,
בין מחללי שבת ואין מודים בעירוב - לשומרי
תורה ומצוות ומודים בעירוב.

ומה שפקפק הגה"צ בעל דברי יציב זי"ע,
ורצה לחלק דבישראל לא יועיל שכירות
משכירו ולקט"ו, הנה כבר הרגיש שם, שהגינת
ורדים, והשבות יעקב, והתשורת ש"י,
והמהרש"ם וש"א, וחבל פוסקים אחרונים,
חולקים על זה, ופשיטא להו דשכירות מועילה
לכולם, ואף משכירו ולקט"ו.

וביסוד הדבר שאנו מקילים כ"כ בשכירות זו,
לעני"ד עיקר הדבר מבוסס על פי לשונו הזהב
של הרמב"ם בזה, שכתב (פ"ב מעיו"ב ה"ב) דכל
עיקר השכירות מעיקרא, אינה אלא שכירות
חלשה ורעועה, הנעשית להיכר בעלמא, דומיא
- ובמקום ביטול רשות, עיי"ש, מעתה כמו
שמועיל ביטול רשות בישראל, מהכ"ת לא
יועיל שכירות השה לה, וכבר כתבנו בתשי"ו
הקודמת, דשכירת השלטון מועילה בזמנ"ו

ראשית מאן גבר לחלק, בהלכה זו, שהירושלמי והרמב"ם והרב המגיד, והשו"ע וכל בעלי המפה סתמו, ולא חילקו בה בשום חילוק.

ועוד התינת, אם מתנגדי העירוב היו מייסדים התנגדותם, על טעמים שיש בהם ממש, וכגון שהוקם עפ"י שיטה יחידי, או דחווה וכדו', אז אולי היה מקום לחלק בזה, משא"כ בנידון דידן, שאדרכא, המעריבם נוהגין כפשוטות ההלכה, וסתימת השו"ע, וכדעת רוב הפוסקים, וכמנהג אבותינו ורבותינו מאז מתן תורה, וכעדות הרא"ש ז"ל, ועמו כל גדולי הדורות, וכמו שהסכים גם אי"א מו"ר הגאון שליט"א, בהרבה מקומות בשבט הלוי, אשר בחלקם כתב להדיא שכן המנהג לערב, ובחלקם הסכים שע"פ אין לנו רה"ר בזמנינו, אפי" בעיר הבירה כלונדון, כמבואר (חלק ו' סוסי' ח"א ח"ח סי' ע"ז - והקע"ו). חס"ס סי' ס"ה, וסי' ס"ז. עיי"ש.

ויותר מזה שבנידון דידן, אף אם נבוא לחוש לדעת המחמירין, לעולם לא נגיע בכדי לאסור, כי העירוב הלוה מיוסד ומבוסס על אדני פו, הלא היא שרשרת גדולה של היתרים ברורים ומיוסדים, אשר כמעט כל היתר כשלעצמו ראוי להתיר, עיי"ש היטב, כ"ש בהצטרף כולם, אלא שהם באים מכח תקנות וגזירות חדשות, אשר לא שערום אבותינו ורבותינו, כל כי האי פשיטא, דלא די דבטלה דעתם, אלא אף כופין אותם, ומצוה לכופו, כדי להעמיד פסקי השו"ע, ודת תהי"ק, ומנהג ישראל על תילו.

ועוד אפי' תימא דאפי' כה"ג אין כופין, היינו דרך כפיית השו"ע, דהיינו שנכנס לביתו ונטל שותפתו, או בדרך ב"ד יורדין לנכסיו, משא"כ בדרך זיכוי, או שכירות רשות השלטון, לכ"ע פסיר דמי [ובפרט למש"כ בתשוי הקודמת

ג"כ, ומצ"א אף ביתר קלות מבזמניהם, ולא כחששת רבים בזה, עיי"ש.

ומה שרצה הדברי יציב עדיין לחלק, בין ישראל מחלל שבת, ליהודי שומתומ"צ, אינו מובן, דמאחר שאנו סומכין בזה על הריב"ש, דשכירות השלטון מועילה מטעם בעלות, כלומר, שהשלטון נעשה כבעה"ב על כל הבתים והחצירות של העיר, מהכ"ת לחלק בין רשות לרשות, ש"ס השלטון או שכירו ולקייטו, יש להם בעלות מסויימת על הכל, ושוב העירוב מועיל לכל.

ההיתר שבדרך זיכוי עירוב

כלומר, שהעירוב שהממונים מוכים בה את כלל הציבור, פשיטא שהוא חל גם על מתנגדי העירוב, על אף שעומדים וצוחים אינו זוכה, והוא עפ"י שכבר ייסד בזה, הגאון בעל שואל ומשיב (מהווא ב' ח"ב סי' ט"ב) שהוכיח מדברי הרמב"ן והרשב"א, שיכול כל אדם לזכות לחבירו זכות מסויים, אפילו הלה עומד וצווח, אינו רוצה ואינו חפץ בקניינו, דוכין לאדם בעל כרחו, עיי"ש.

ומה שעורר הגה"ק מקלוענבורג זי"ע (סו) בזה, הנה כל המעיין שם יראה, דגם בעינינו לא היו ברורים כל כך, ועכ"פ בהצטרף כל הנייל ומש"כ להלן, פשיטא דגם הגאון ז"ל היה מודה להקל, אף לכתחילה ובשופי, מכח כמה וכמה צדדים.

כי הנה כבר הקדים הגאון ז"ל, דלפי מאי דקיייל (סוסי' ע"ז) דמערבין אף בעל כרחו של אדם, ואם אינו רוצה, ב"ד יורדין אף לנכסיו, אי"כ היה מקום לכופו ולערב, אלא שיצא לחלק שם, בין סתם אנשים לרבנים, אבל כל עיקר חילוקו בזה צ"ע, ואינו ברור ומוכרח כלל,

בנידון דידן אין אנו צריכין לשום היתר

איברא כל זה כתבנו רק לרווחא דמילתא, כי לאמיתה של תורה לעניינא, אין אנו צריכים כאן לדחוק לשום היתר כלל, משום שאין ספק שאף אם יעמדו מתנגדי העירוב בחוצות, ויצעקו קבל עם ועדה, שאינם מקנים רשותם, כל זה אינו אלא לפנים, ומן השפה ולחוץ, דבשלמא רשות מחללי השבתות, ושאר מומרים, ואין מודים בעירוב, הצריכו לשכור, כי אנשים אלו, מלבד מרידתם בתורה מן השמים, ושמירת השבת, הרי הם שונאים אותנו בלב ונפש, צא ולמד מודות ר' עקיבא (פסחים ח"ט ע"ב) שבעודו ע"יה היה אומר, מי יתן לי ת"ח, ואנשכנו כחמור, שלא כן מתנגדים אלו רובם ככולם אנשי שלומינו הם, שלמים הם אתנו, וישבו בארץ ויסחרו אתנו, שכנינו אהובינו, החרדים לדבר ה' כמונו כמוהם, פשיטא, שמחאתם וגם צעקתם, אינו אלא למראית העין בלבד, ותו לא.

ועיקר דברינו מיוסדים עפ"י דברי הרמב"ם הידועים (פ"ב מה"י ג' ע"ג) לענין כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, שכל הרוצה להיות ישראל, ולעשות כל המצוות, ולהתרחק מן העבירות, פשיטא שרצונו אך ורק לטובה, וה"י וכ"ש לנידון דידן, דהכי רוצה אחד ממתנגדי העירוב לחלוק על שלמה ובית דינו, או על דברי השי"ש, הטור והשו"ע, או על דברי הראשונים והקדמונים, או אפי' על אחד מגדולי האחרונים, כהח"ס והדברי חיים המהרי"א והאבני נור וכיו"ב, שציוו ונהגו לערב בכל אתר ואתר, ובכל עיר ועיר.

ולקמן, עפ"י התשבי"ץ ומהרש"ם ושי"פ, דכל שיש לך צד להקל בזה, אולינו להקל, וז"ב.

ועוד דהלא ידוע ומפורסם, שרוב הציבור חפצים בעירוב, וכנהוג מקדמת דנא, פוק חזי, שאף ציבור גדול מהאוסרים משתמשים בה, עכ"פ לעת הצורך, ולא עוד אלא שחלק גדול מרבנים האוסרים, מתאוננים שפשוט מפחדים מטרור וכדו', ומאחר שהמתירים מקימי העירוב הם הרוב הניכר, רוב בנין ומנין, הרי לנו בזה פסקו הברור של הרא"ש (נלד ו' ט"ה) שכתב וז"ל, דע כי על עסק של רבים, אמרה תורה אחרי רבים להטות, ועל כל ענין שהקהל מסכימים, הולכים אחר הרוב, **"והיחידים צריכים לקיים, כל מה שיסכימו עליהם הרבים"**, וכ"ו עכ"ל, עוד כתב (שם ט"ו ז') אם הסכימו הקהל על דבר, אין היחיד יכול למחות, ועל זה אמרה תורה אחרי רבים להטות, דאי לא תימא הכי אין תקנה לציבור לעולם, כי מתי יסכימו כל הקהל לדעת אחד, עכ"ל, והעתיק הסמ"ע חו"מ (סי' קנ"ז סק"ז) בקיצור עיי"ש.

סוף דבר למדנו מדברי הרא"ש והסמ"ע, דכל שיש חילוקי דעות בעיר, הסכמת רוב הציבור קובעת, ומחייבת את היחידים, ואם כך כתב הרא"ש על סתם "עסק של רבים" כלשונו הנ"ל, על אחת כמה וכמה, בנידון העירוב, שכמה מעלות טובות עלינו בו, בהיות עסק עצום של רבים - הנוגע להקלת המשפחות, ושלמות השמחות, טובת הנשאלים, ובירור - השואלים, פרסום - הנימולים, ונוחיות המוהלים, והחולים, עונג שבת - וגם שמחה לרוב הציבור הבאים לעשות כהוראת ומנהג רבבות אלפי חכמי הדורות ומנהיגי ישראל, מאז ימות עולם, עד למשה בסיני.

זמני ולפנים בלבד, וממילא אין ספק, שזיכוי העירוב, או השכירות, מועילה אף לרשותם ולקנינם; ולא נרעו מהנכרים, והמומרים, ומחללי שבת, ושאר כל שונאי ישראל, והמטיס עקלקלותם, יוליכם הי' ושלום על ישראל, וז"ב ופשוט, דוק ותשכח.

והנה כבר הבאנו בתשוי הקודמת, מדברי הגאון בעל מנחת אלעזר, שלעג ודחה למי שרצה לחדש ולאסור שכירות הרשות בזממיה, ויסוד דבריו כי כל אלו כבר היו לעולמים, ופשוט דבריו אלו ממז' נוגעים גם לענייננו, שכידוע שבכל עיר שהקימו עירוב מעולם עד היום הזה, תמיד היו איוה מתחכמים מאניש המתנגדים להקמתה, כאשר אנו למדים מדברי הרא"ש, וכן כידוע בערי ארה"ק ירושלים עיה"ק ובני ברק, לא חסרו מתנגדים, זה בכה, וזה מכה, ואעפ"כ מעולם לא שמענו מפי זקני העדה וגדולי הדור, ובראשם אי"א מורי הגאון שליט"א, לאסור לערב מטעם זה.

ועל כרחק דהן הן עיוותיה, הן הן תיקוניה, דרכי התורה - נועם דרכיה, וחכמי ישראל שתיקוניה, ודאי צפו והשכילו כל המכשולות העתידיים לצמוח ממנה, עד סוף כל הדורות, וביניהם בינו גם טבע אנוש, שכשם שאין פרצופיהן שוין - כך גם דעותיהן, ובודאי לא יחסרו מתנגדים לערב, מכמה וכמה טעמים, ואם הם לא חששו להם, גם אנו בל נתעלה על גביהם, ועל כן לדינא הדבר פשוט, שאין כאן שום בית מיוחש, בפרט בהצטרף כל הסניפים הני"ל, שכל אחד כשלעצמו ראוי להתיר, ומכח תרתי הלכה כאן כדברי המיקל, הן בדמילתא דרבנן אנו עסוקים, והן דהלכה כדברי המיקל בעירוב.

מעתה ברור, שמותר לכל בר ישראל, אף

או שאל נא לאחד מהאוסרים, האם היה רוצה שיחולו על ראשו דברי הרא"ש ז"ל שכתב, שכל המתנגד לעירובי עיר, נחשב "**כזקן ממרא**" וחייב חי'ו בדינו, עיי"ש, או מי שהוא מעוניין, שיכנס בכלל דברי התשב"ץ, שאף תלמיד חכם, שרק "**לבו נקפו**" על העירוב, הרי "**הדיוטות או מינות**" נזרקה בו.

שלא כן בהתנגדויות דידן, שרובם ככולם נובעים מחסרון ידיעת ההלכה, כמה העירוב מונע מכשול ומלאכה, ואינו אלא מן השפה ולחוץ, אבל למעשה, לבס לבס על אחיהם, שכיניהם אהוביהם, הלא המה שלוחיהם, המערבים גם בעדם עירוביהם, כאשר כבר עתה משתמשים בה לעת הצורך, ולשאר ענינים כפי הכורת, וברבות הימים ישמחו במעשיהם, ויסמכו גם לתחילה עליהם, ועכ"פ פשיטא שאין מעוניינים הם להכשילם את המתירים חלילה, כי מי הוא זה, הרוצה להכשיל את חבריו חי"ו, ומזיק בזה לעצמו יותר, וכמאמרם ז"ל (שבת קמ"ט ע"ב) כל שחבירו נענש על ידו, אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה, עיי"ש, והלא עפ"י יסוד דברים אלו, עומד כל בר ישראל טרם שכיבתו, ומתחנן לפני אביו שבשמים, "**ואל יענש שום אדם בסיבת**" היעלה על הדעת אחרי כל אלה שירצה באמת להכשילו.

ואם לא די בכך, פוק חזי, שאם יראה הלה את חבריו, נושא טליתו באמתחתו, ומפתחו בידו, בפרהסיא, וימחה בו ודיניהו כמחלל שבת בפרהסיא, ורגע אחריו ימצאנו חי'ו בין לגלגלי מכונית, הכי לא ירד להצילו, ולא עוד אלא אף יחלל שבת עליו, אף שרגע לפני זה דנו כמחלל שבת.

על כרחק כל צעקתם ומחאתם, אינו אלא

בני

סימן יב יג

יעקב

למהדרין ויראי ה', לסמוך על זיכוי העירוב, יחד עם שכירת הרשות, מכח ממ"נ, ולטלטל ללא שום פקפוק, לכה"פ ברחובות ובשווקים, בחצירות וכניסות הבתים, וכאשר כתבנו בתש"ו הקודמת, וכאשר נהגו למעשה אבותינו ורבתינו הקי הבני יששכר, ובעל מנחת אלעזר, ושאר צדיקי וחכמי הדורות זי"ע. ככל

התקופות ומושבות בני ישראל, ויתברכו כל המסייעים להקמת העירוב דברוקלין ברוב כשרות והידור, עם מקדשי שביעי - ומקדשי שמו ברבים, לחזק ולהתחזק ולהתענג מזיו השבת וזיו כבודו יתברך בזה ובבא, אכי"ר.

ידידו מוקירו הדושייה

סימן טז

אם הרשות ביד ב"ד או רב, לאסור הקמת עירוב

בעוה"יית יי אלול התשנ"ח

היינו הך, וכמו שהאריך הרמב"ם בזה שם, וביתר למדנו חומר הדבר לענייננו, מדברי הרא"ש והתשב"ץ והח"ס ושי"פ המפורשין כן, וכדלהלן.

עירובי חצירות מצוה או רשות

ומה שנסתפקתם על עצם הקמת העירוב, אם זו מצוה, או רשות, לא ידעתי מה שאלה היא זו, הלא מפורש בשי"ס, ושנוי בראשונים, ומשולש באחרונים, כמה גדולה היא מצוה זו, ולא עוד אלא שהטילו חובת הקמתה והשגחתה על רבני העיר, עד שהשי"ס (עירו"ב) ט"ז ע"א תמה, **מבואה דאית ביה תרי גברי רברבי כרבנן, לא ליהוי ליה לא עירוב,** ולא שיתוף, עיי"כ, וכתב הריטב"א שם, דמכאן למדנו, **"שאסור" לת"ח לדור "בחצר - ועיר" שאינם מעורבין,** וכן ציינו למה שאחז"ל (ביצה ט"ז ע"ב) שכל **"חכם האוסר לערב", הוי תחילת הוראתו - לקלקולא,** עיי"ש.

ושנוי בראשונים וקדמונים, הלא המה המדכי והגהמ"י וכו', ובעלי הטור והשו"ע (סי' שצ"ה) שכתבו פה אחד, דמצוה לערב, חצירות, ומובאות, ולא עוד אלא שכתב הטור (סי' שצ"ה) **"ש"מצוה" לחזר אחריהם"** דמשמע מכל אלו, ולא יתכן לעם ה' לדור בעיר - מבלי עירוב, ואחריות תיקוניה מוטלת על מוריה ומנהיגיה, עוד כתבו הבי"ח ושי"א, דמדלא אמרו **"שאינ מערבין אלא לצורך מצוה"**, כבעירובי תחומין, ש"מ דמצוה לערב אף **"לדבר הרשות"**.

ע"ד אשר אשר נסתפקתם, אם להקים עירוב באיזורכם, מאחר שיש מתנגדים להקמתה, כי חוששים, שמא ברבות הימים יופסל העירוב, ואין מי שיתקנו, או שהנערים ישחקו בכדור וכדו' ברחובות העיר בשבת, או שהנשים יטיילו בחוצות, וכיו"ב מטעמים אחרים, ונפשכם בשאלתכם, האם הרשות ביד ב"ד, או רבני העיר, לאסור הקמת העירוב, או לא.

תשובה חלילה לא תהא כזאת בישראל, אם לא במקום שנתעוררו ספיקות על גוף כשרות העירוב, אבל זולת זה, לא יתכן שאחר חתימת השי"ס, והסכמת הפוס' הקדמונים, ופסק השו"ע, דמצוה וחייב לערב, יקום אדם בישראל, לחלוק עליהם, ולאסור - או לגזור, על מה שהם ציוו לעשות, ואם על דבר רשות, והוא דבר שבמנין, אמרו, שאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו (מגילה ב' ע"א) וכן אמרו שכל דבר שבמנין, צריך מנין אחר להתירו (ביצה ד' ע"א) ק"ו על מצוה גמורה, כמצות עירוב, זולת נביא שהרשות בידו לבטלה, וגם זה רק בשני תנאים, (א) שיהא נביא ודאי, (ב) ושיאסרה רק בתורת הוראת שעה, וכאליהו בהר הכרמל, וכמשי"כ הרמב"ם (פי"ט מ"טו"ה תורה) אבל זולת זה, מי יקום לי עם מרעים, להריע ולהחליש אף דיבור אחד של תורה, או דרבנן, ואין חילוק אם בא לאסורה באופן כללי, או באופן חלקי, לומר שאסור לערב עיריות הגדולות,

עד כמה גודל חיוב

ומה שעדיין נסתפקתם, עד כמה הדבר מחויב, בכדי להשיב על שאלה זו, די לצטט חלקים ומקצת לשונו של הרא"ש ז"ל (כלל כ"א ס"ח ס"ט) אשר יצא כגבור ואיש מלחמה, ללחום בדברים הנוקבים עד התהום, קול הי בכח, ממש דברים חוצבים להבות אש, אשר ממנו למדנו, כמה חמור ומגונה היה בעיניו, מי שמתנגד - או מונע הקמת עירוב, ועיין שם שרבינו ז"ל האריך והרבה דברים בזה, יותר מהרגיל על לשונו הטהור, הלא דברים בננו, וכה כתב לתלמיד חכם אחד, שיצא לערער על עירוב עירו.

כבר כתבתי לך על ענין העירוב שנהגו בכל גליות ישראל להתיר מבואותיהן המפולשין בין הכותים בצורת הפתח, ואתה אסרת אותם לקהל פרייזש, וכתבת לי ראיותיך, ואני הודעתך שאין בהם ממש, והזהרתך שתחזור בך וכו', והנה הוגד לי שאתה עומד במרדך ואתה "מכשיל הרבים בחלול שבת", לכן אני גוזר עליך וכו' שתתקן המובאות המפולשין לרה"ר בצוה"פ תוך שבועיים אחר שתראה כתב זה, ואם לא תתקן המובאות כאשר כתבתי לך אני מנדה אותך, ואם היית בימי הסנהדרין היו ממיתין אותך, כי אתה בא "לעקור תלמוד שסידר רב אשי, ולחלוק על כל הגדולים" שהיו עד היום הזה, - אותם שמונו ז"ל, ואתם אשר המה חיים עד הנה, חזור בך "ואל תטוש תורת משה רבינו ע"ה" עכ"ל.

עוד כתב שם וז"ל, שראית מנהג פשוט "ברוב המקומות", שמכשירין בעיירות המובאות שדרים בהם היהודים בצורת הפתח וכו', אמת שכך נוהגים בכל תפוצת הגלות", וכתבת שכולם טעו בסתר

וכו', ולא יעלה על לבך לומר, מאי איכפת לי אם אני מחמיר, כי אדרבא "אתה מקלקל" במה שאתה מונע מלערב, לא עירובי חצירות ולא עירובי מובאות וכו', אלמא האוסר לערב במקום שמותר לערב, נקרא קלקול, עכ"ל.

ועוד שם (בחושו ח"ד) כבר כתבתי לך על ענין העירוב, שנהגו "בכל גליות ישראל להתיר מבואותיהן המפולשין בין הגויים בצורת הפתח" ואתה אסרת אותם, והנה הוגד לי שאתה עומד במרדך, "ואתה מכשיל את הרבים בחלול שבת" לכן אני גוזר עליך אחר שיתן לך כתב זה בעדים, שתתקן המבואות המפולשין לרה"ר וכו', עכ"ל.

הרי דפשיטא ליה להרא"ש ז"ל, דתיקון העירוב אינו היתר, או הכשר מצוה בלבד, אלא מצוה חיובית, דאליכ, מהכית ליה להרא"ש ז"ל, להטיל על ת"ח זה שמתא, וכי"ש להגדירו "כזקן ממרא", וכחולק ח"יו על תורת משה רבינו, אלא על כרחך דקבלה היתה בידם, שמצוה זו היא כה עיקרית ונחוצה לשמירת השבת, והדגיש הרא"ש הלך וחזור, שנהגין היו לזוהר בה "בכל גליות ישראל" ובתשובה השניה, שהחכם החולק כתב להרא"ש, שראה "ברוב המקומות" נוהר הרא"ש בתשובתו אליו, ודקדק לתקן דבריו, והודיעו שכך נוהגים "בכל תפוצת הגלות" והוסיף כמה שהעירוב מסייע לשמירת השבת, עד שהמונע מלערב, היא קולא וקלקול, הגורם לחילול שבת, וכן פשיטא ליה להח"ס (א"ח ס"י צ"ט) עיי"ש, ולשאר גדולי האחרונים לקמן מד"ע.

והתשב"ץ (ח"ג ס"י ל"ז) כתב, וז"ל, אם יש

חשש עבירה בתיקוני מבואות" לת"ח,
 "חס ושלום", אבל "הזריז בזה ה"ז
 משובח" אדרבא הם תמהים בנמי על מי
 שאפשר לו לתקן, ואינו מתקן וכו', ונראה
 מכאן שאלמלא טירדת הגירסא, דרך ת"ח
 הוא לתקן, "ימי שלנו נוקפו בזה,
 הדיוטות גמורה היא - או מינות נזרקה
 בו", וזכות גדולה היא למתקן, ואמרינן התם
 במאן דמרוי בה לאיסורא, הויא הוראה
 לקלקולא, משום דמתקלקלי בה רבים, ובאים
 לטלטל בלא עירוב, עכ"ל.

ומשולש באחרונים, הלא המה דברי אלקים
 חיים, שיצאו בזה מפי רבינו רבשכבה"ג מרן
 החיים ז"ל (שם) וז"ל, שאל ממני ידידי הרב נ"י
 לברר לו בראיות מדברי חז"ל שראוי ונכון
 "לכל קהל עם ישראל לתקן
 מבואותיהם", בתיקוני צוה"פ וכו', כדי שלא
 יכשלו רוב ההמון, דבר זה אינו צריך לפנים
 וראיה, והוא מן השכל ומן המבואר להדיא
 בדברי חז"ל, השכל מחייב וכו' ואנו מצווין על
 הקטנים שלא להרגילם בחילולי שבת וכו',
 וא"כ כל בר דעת ישפוט בשכלו "שאי אפשר
 בשום אופן "לקהל ישראל" לשמור את כל
 בני ביתם להוציא החוצה", וכמה "צער
 יסבלו הגדולים הנההרים" אי"כ השכל
 הפשוט גזור "שראוי ומחוייב" לתקן
 החצרים והמובאות בעירוב המתיר הטלטול
 וכו', לתקן איסור הוצאה, אשר ממש "אי
 אפשר להזהר ממנו", עכ"ל, עיישש עוד.

ובשו"ת מים רבים, להגאון רבינו שמואל
 אבוהב ז"ל (סי' קמ"ה) כתב וז"ל, כמה עמקו
 מחשבות רז"ל הרועים הקדמונים, להרים
 מכשול מבני עמינו, למען יטב להם, לטלטל
 חפציהם ממקום למקום בהיתר ולא באיסור,
 עכ"ל.

ובתשובות מהרי"א (א"ח ח"א סי' צ') להגה"צ
 מהו"ד יהודה אסאד זצוק"ל, כתב לאבדק"ק
 יאללע, בזה"ל, אשר ראה בעיניו הבדולחים
 לחון את פני העיר, לתקן להן עירובין
 כראוי, "ומחוייב לכל מורה" וראב"ד
 יחיה, עכ"ל.

והבית מאיר (סו"י שפ"ב) כתב, כמדומה לי
 שטוב לערב מכל מקום, אפי' בלא שכירות,
 משלא לערב כלל, ולנהוג איסור טלטול, דמשש
 קרוב לודאי שרוב ההמון, עוברים ומטלטלים
 בלי עירוב כלל, עכ"ל.

והדברי חיים (ח"ב סי' ג"ג) ולכן שואלים
 ומבקשים למצוא היתר לעשות עירוב בצורת
 הפתח כמנהגינו, כי הרבה מכשולים באים
 באין עירוב, עכ"ל.

והחידושי הרי"מ (סימן ד') ע"ד הטלטול
 בעירנו על סמך מחיצות הוייסיל, איני יודע
 למה רוי"מ מחפש אחר חומרות, בדבר שהעיד
 מהרי"ט שנהגו היתר ע"פ זקנים ואחריו כנסת
 הגדולה תלמידו, והגאון החסיד דבר שמואל
 (סי' ק"ז), ושיבח הרבה המתירין, כי באמת הוא
 להרים מכשול, עכ"ל.

והאבני נזר (א"ח סי' רס"ו סי' ד') כתב וז"ל,
 והמתקש בזה ומונע מלהעמיד העירובין הוא
 מחטיא את הרבים, ועתיד ליתן את הדין,
 ושמה לבו שלמעשה לא מלאה לכם של
 המתקשים מלהפריע את המעמידים
 העירובין ממעשיהם, עכ"ל.

והזכרון יהודה (סי' צ"ה) טרח עצמו, ונכנס
 בפירצות דחוקות, עיישש, ותראה כמה היה

המסכימה והמיוחדת שיצאה בנגדו, דאם חכם בני ישמח ליבוי גם אני, שממנה למדנו, כמה שמחה גרמה תקנת העירוב, המשחת אלקים ואנשים.

ויסוד הדבר, בהיות כל דרכי התורה, דרכי נועם, לכן עליונים ששו, ותחתונים עלזו בתקנה זו, אשר מחד, וירא מנוחה כי טוב, ומאידך חיווק שמירת השבת בחדא מחתא.

ודע דבזה גם באנו אל הטעם, למה הטילו הדבר על חכמי ורבני העיר, אף שאין זה מדרכם [וזומם], וכדאי בגמי ורשיי שם, אין זה אלא מפני גדול הנחיצות והאחריות שיש בתיקון זה.

הבא לאסור מה שהתירה תורה או חכמים

ואית וכי לא מצאנו בכל התורה לפעמים להחמיר, גם כדבר המותר, הנה בכדי לברר ענין זה, היה צריך אריכות, והנראה ממסקנת הפוסקים, שיש לחלק בין האוסרה על עצמו בתורת חומרא, לבין האוסרה על אחרים בתורת הוראה, ובין יחיד לרבים, ומקורו בתוסי' ע"ז ע"א ד"ה אשר בשם הירושלמי, שרבינו הקי התיר שמן עכו"ם, ור' שמלאי דרשה ברבים, ואעפ"כ נמנע רב מלאכלו, והכריחו שמואל לאכלה, והזהירו, שאם לא יאכל ממנו, יכריזו עליו שהוא זקן ממרא, ע"כ, וכן פסק הרמב"ם (פי"ז חמ"א הכ"ב) עיי"ש.

וכבר תמהו רבים, על מה שמצאנו שחכמי ישראל החמירו על עצמם לפעמים, בחומרות חדשות, ואין פוצה פה, ובמשמרת שלום יו"ד (שפ"ד צ"ט ט"ק י"ג) בתב בשם החיד"א ז"ל, שלא הותר רק בצינעה ולעצמו, עיי"ש, והנה עד כאן לא באו שם, אלא על המחמיר בדבר הרשות,

הדבר בנפשם שיתקנו העירוב, עד שגיבב קולות שונות ומשוונות בזה.

טעם והכרח מצות עירוב

והנה בהפלגה ראשונה, כל עיקר "מצות העירוב" צריך ביאור, דמאחר שאסרה תורה ל"ט מלאכות בשבת, ולרובם אין שום מוצא היתר, ואפי' לבישול שהיא מלאכת אוכל נפש, אי"כ מאי שנא הוצאה, שלגוף המלאכה, המציא שלמה המלך היתר.

וי"ל דירדה תורה לסוף דעת הציבור, שבלי עירוב, רובם ככולם נכשלים באיסור הוצאה והכנסה בקל, וזאת מפני השבחה, אי מפני שכיחות המלאכה, צא ולמד שחז"ל חייבו (שבת י"ב ע"א) שיממש "כל אדם" בנגדו בערב שבת, והפטיר רב יוסף, "**הלכתא רבתא לשבתא**", ופרשיי דבר גדול הוא, להצילו מאיסור שבת, מה שלא מצאנו כן לענין שאר ל"ט מלאכות.

וכל זה כאמור, משום שמכשול ההוצאה והטלטול מרשות לרשות קל ליכשל בו, נוסף לכך שרוב העם אינם בקיאים בפרטיה, ובאשר למדנו עוד מהסוגיות (דפוק במה אשה) וגם הניסיון לעמוד בה לציבור, הוא קשה, פוק חזי שבכדי שהנשים יוכלו להוציא תכשיטיהן, הקילו בה, ואמרו מוטב שיהיו שונגין וכי', והדבר אומר דרשני, אם לא כני"ל.

סוף דבר בראות שלמה ובית דינו, שבאיסור טלטול והוצאה, אין רוב הציבור יכולין לעמוד בה, עמד והתקין העירוב, ואף שלכאוי תקנתו נוגדת פשוטת האיסור, על כרחך שראה ברוח קדשו, שכן הוא רצון שמים, שמלאכה הוצאה תהא כשטר ושוברו בצדו, וכעין מה שאז"ל (חולין ק"ט ע"ב) כל דאסר לן רחמנא, שרא לן כותיה, וכך הוה, צא ולמד מהבת קול

שאוסרה גם על אחרים, וכדברי רש"י הידועים (נצה ב' ע"ב) בענין כוחא דהיתירא עדיף.

ואעפ"כ אם האוסרו הוא חכם, ועושהו דרך פרסום והוראה, וכ"ש דרך דרש לרבים, עוון גדול בידו.

"או מינות נזרקה בו", זה קאי על היודע חובתה, ואעפ"כ ממציא טעמים וגזירות חדשות, אשר לא שערס אבותינו, ועושה עצמו מבין בטובת הציבור, יותר מחכמינו ז"ל, הרי סרך מינות ואפיקורסות נזרקה בו, וכדאיתא (ריש חלק) שכל החולק על מצוה אחת אפי' דרבנן, הרי הוא בכלל אפיקורסות, ומה שממציא חומרות הלזה, חושש וגוזר על כך רק במקומו, פשוט דגם זה נקרא חולק על חז"ל, כי לא די שחז"ל לא חילקו בזה בין עיר לעיר, אלא אדרבא ציוו לערב בכל מקום, וכהוראה הברורה של הראי"ש והח"ס, וכן מוכח בגמ' (עירובין ט"ט) שתמהו על האמוראים על שאל עירבו, וא"ת דיש כח ביד רבני העיר משום מה לאסור לערב בעירם, מה מקום לתמיה זו, אולי היה להם שום טעם בגו, אלא פשיטא דהיתר כזה, לא היה ולא נברא, אלא מצות עירוב - היא חלק משרשרת תורה"ק, שניתנה בכל מקום ובכל זמן, ללא חילוק ופשרה כ"ד.

מעטה הבא כהיום לאסור הקמת העירוב, יהיה מאיזה טעם שהוא, דבריו בטלן ומבוטלן, כי מי שם אותנו לאיש, לחוש למה שהם לא חששו, והאיך נעזו פנינו לצאת כנגד רבותינו ז"ל, הלא בודאי כל אשר אנחנו מפלי ואזובי קיר יודעים ורואים, כל אלו היו גם לנגד עיני הבדולח של חז"ל, ואם הם לא חששו לה, אלא אמרו ההיפך, שמצוה לערב **"בכל מקום"**, נבוא אן ונתחכם כנגדם, לומר שתקנתם קלקלתם, היש לך "מינות אפיקורסות" ולועג לדברי חכמים גדול מזה, שנמצא אנו עושים אותם למפרע, כמחטיאי הרבים ומכשילי הדורות ח"ו, וכעין זקת הגה"ק בעל המנחת אלעזר ז"ל בזה.

נוסף לכך מצאנו בירושלמי (חגיגה סוף פ"א) כשם שאסור לטהר את הטמא, כך **"אסור לטמא את הטהור"**.

הבא לאסור הקמת העירוב

הנהגה עד כאן לא באנו אלא על האוסר והמחמיר בדבר הרשות, ואעפ"כ כתבו הירושלמי והרמב"ם ושאר פוס' מה שכתבו, ק"ו בנידון דידן, שבאים לאסור "הקמת עירוב" על אף שהיא מצוה גמורה, והלכה פסוקה בשו"ע, וכ"ז מכח טעמים זרים, וחומרות והמצאות חדשות, ולא עוד אלא שאוסרים זאת לרבים בתורת הוראה, כמה חמור הדבר, וכאמור.

הנהגה כבר העתקנו לעיל, לשונו של התשב"ץ ז"ל (ח"ב ענין ל"ז). שכתב, שאלמלא טרדת הגירסא, אדרבא **דרך תלמיד חכם לתקן [עירוב]**, ומי שלבו נוקפו בזה, **"הדיוטות גמורה היא, או מינות נזרקה בו"**, עכ"ל, והנה לכאוי דבריו צ"ב, מה חטאו הגדול, עד שהתשב"ץ דן אותו ברותחין, ובהגדרה קשה כזו, שהיא "הדיוטות - או מינות", הלא ס"ה לבו נקפו, אשרי אדם מפתח תמיד, החושש שלא יכשל בחילול שבת.

אין זה אלא משום שקבלה היתה בידם, שאחר שחז"ל תיקנו לערב, כל מי שלבו נוקפו, וחושש מלסמוך עליהם בזה, וכ"ש המתנגד בפועל להקמתה, הרי זה מעיד על אחד מהשנים, או שהוא "הדיוט" וס הארץ [בהלכה מסובכת זו], וחושש שהציבור יכירו בהדיוטות שלו, מצא מוצא מהסבך הזה, ע"י

לחומרות, איה הם בדיני נדה החמורים, כגון כתם פחות מכגריס, שלדעת הרבה ראשונים, וגדולי אחרונים, ובראשם הכ"ץ ות"ה וסי"ט וכו', כל שאין לך תליה ודאי טמאה, איה הם בדין בגדי צבעונים, שלדעת הרמב"ן והרא"ם ודעימיה, והדג"מ, ורב פעלים, אין להקל בזה, האם חששו לדברי הח"ס ודעימיה, שם בבגדים הסמוכים לגוף, ואם באיסור נדות התלוי בכת, העלימו עין מדעת המחמירים, על אף שכבר הניח השי"ך (סי' קצ"ח סק"ז) שנהגו להחמיר בנדה לפעמים, אף דיבעד, ושלא מן הדין, ואילו בנידון דידן, שחז"ל שנו וחזרו ושנו, הלכה כדברי המקל בעירוב, (ערוה"ן סי' ע"ב) וכל שיש לך להקל בעירוב היקל (שם פ') בזה יחמירו, אתמהא.

ועוד איה חומרתם זעקתם ומחאתם, כנגד משחיית הזקן במכונות הגילוח, שמוסכם מפי כל הראשונים וגדולי האחרונים, מהם ההפלאה הח"ס והנוב"י, והחפץ חיים, והחזו"א, והצור יעקב, והקהלת יעקב, והגרשו"א ז"ל ולהבדיל בין חיים לחיים א"א מו"ר הגאון שליט"א בשבט הלוי, ואתו עמו רוב בנין ומנין גדולי דורינו, שהסכימו פה אחד שהמכונות כהיום, תער גמור הם, והמגלח בהם עובר בכל יום בחמשה לאוין, ומכל אלו יעלימו ויעצמו עיניהם, ובעירובין הקל, יחפשו, ויסמכו ידיהם.

וכ"ש הבאים לאסור מגזירות שמא יבואו לטלטל במקום שאין עירוב, או שמא יופסל העירוב, וכדו', אני הקטן והצעיר אעיד, הנה זכיתי להסתופף בילדותי, בצל הרבה גדולי ישראל בארה"ק, ומהם זקני העדה, אנשי השם, ומשיירי כנה"ג גאונים וצדיקים, וגדולי עולם מפורסמים, ולא קם ולא זע אף אחד מהם לאסור לערב, ולא עוד אלא שמחמת חולשת העירוב, מדי כמה שבתות נפסל

הרשות ביד מי, לאסור הקמת עירוב.

ומה שפקדוק איזה לומדים על כשרותה, הנה אם יבאו בדבר שיש בו ממש, ודאי יש לחוש לדבריהם, כי עירוב עיר, שעניו הציבור נשואות אליו, צריך להיות מוכשר ומתוקן בתכלית הכשרות וההידור, כי אם לאו ח"ו חטאת הציבור והיחיד תלויין בה, ולא עוד אלא שלעני"ד גדל והוחמר האחריות המוטל עלינו בדורינו, וכן אין ספק שגם מן השמים מצפים מאתנו, כי הכלל הוא, רחמנא אמר עבד, מאבותינו, כי הכלל הוא, רחמנא אמר עבד, כל מה דמצית למיעבד, ניחא ליה, וכדאי (בכרוז י"ז ע"ב) והנה כידוע שמאז היינו לעם, לא היה דור המסוגל לקיים מצוות התורה, בקלות, בשלימות, והידור, כהיום הזה, אחרי שהמלכות נותנת יד חופשית לתושביה, [אלא שבעוה"ר הם משתמשים בזה לרדת שחת], והטכנוג'יה והכלים המצויים כהיום, ומסייעים להשלים ולהדר המצוה, באופן שלא נשמע כמוהו, צא ולמד מהמקוואות, והתפילין המהודרים וכיו"ב שבידינו, והדברים עתיקים.

ברם אם יבואו למחות מכה שיטות יחידאי, או חומרות שלא חשו להם רה"י, לא די שאין לחוש לדבריהם, אלא צריכים לגנות בכל עוז, כנגד הבאים להחמיר בהם, כי אם לאו, אנו מטילים לעז על הדורות הקודמים, וכמנ"א (סי' ל"ב סי' ק"ח) ועוד אנו עושים בזה למפרע את אבותינו ורבותינו במשך מאות דורות כמחללי שבת ח"ו, וכזעקת הגה"צ בעל מנח"א זצ"ל, **כנגד מי** שרצה להחמיר, בענין כיו"ב העתקנו דבריו, לקמן בתשו"י על ענין שכירת הרשות.

ומלבד כ"ו מי ביקש זאת מידם למחות, וכ"ש להטיל על הציבור גזירות וחומרות חדשות, של בעלי נפש, או דעות יחיד, ועוד אם באנו לחוש

עבירות חדשות, כאילו אנחנו ואבותינו חטאנו, הלואי העירוב הקלוקל הזה לא היה ולא נברא, אהה, שומו שמים, הלא למשמע אוזן דאבה נפשנו.

השבוי (חג ט" כ"ח וכ"ט) עומד ומעיד בשם שלשה גדולי עמודי הוראה כלשונו, המהרי"א אבוהב, והר"י ששפרוט, והחכם שלמה די אלווער, חכמי ק"ק אמשטרדם, שהסכימו לערב אף בעיירות גדולות כראטרדאם והאג, כאשר נהגו מימות עולם, וכעדות הראי"ש ז"ל, ובתש"ו אחרת מעיד שהיו נוהגים לערב בק"ק פראג - ומיץ, וכן עירבו בווארשא וכדו', גדולי ארה"ק עירבו בירושלים ובני ברק, ולא עלתה על דעתם שום גזירות, וחשש צניעות ומכשולים אחרים, לאסור לערב, ואנן יתמי דיתמי אוזבי הקיר, נעני אבתרייהו, ונתחכם כנגדם,

איסור גדולי הדור לפני בשלשים שנה.

ומה שכמה גדולים ז"ל נתקבצו זה למעלה מעשרים שנה לאסור לערב בברוקלין ומנהאטן, כבודם במקומם מונח, אבל היעלה על הדעת שיקום אדם בישראל, לחלוק על חכמי השי"ס וגדולי הדורות, יהיה גבהו וצדקתו והדר גאונו כארו כלבנון, כ"ש שאין נכחו לאסור את המצוה, ובפרט מצוה דרבנן כידון, אשר מאז ימי שלמה ובית דין, חייבו וציוו לערב **"בכל מקום"**, - **לכל קהל ישראל**, וכלשון הראי"ש והח"ס, וכנ"ל, אין זה אלא שראו לגזור על הדבר **"לצורך שעה"**, וכמו שאמרו (בנחמ צ' ע"ב) אפ"י אומר לך לעבור על אחת מכל מצוות שבתורה, כגון אליהו בהר הכרמל, **הכל "לפי שעה" שמע לו** וכן כתב ופסק הרמב"ם (נפס' חסודי החוהאלא שהוא הצריך שיהיה זה נביא, וצ"ע קצת, ועכ"פ הי"ן, אולי ראו שאין מי שיקימנה בכשרות, או ישא

העירוב, והוכרז שלא לטלטל, ואעפ"י כמעולם לא קם אף אחד מגדולי ישראל אז, לומר עד כאן, יש לאסור את העירוב אחת ולתמיד, בהיות הפסדו מרובה על שכרו, כי לא מצאו לנכון לבנות באבותיהם ורבותיהם נוחי הנפש, שנהגו להדר אחר העירוב בכל הדורות, שוב אחר כתבי זאת, הראו לי ממש כדברים האלה, שכתבם הגה"ק מפפא זצ"ל בשו"ת ויען יוסף (ח"א ט" קצ"ד) עיי"ש.

ועתה אחי אהובי הגע בעצמך, הנה זה כאלפיים שנה, ששלמה המלך תיקן לערב, ומן השמים שמחו והסכימו עמו באופן מיוחד בתקנה זו, וכנ"ל, והתנאים והאמוראים הק', הפליגו בחשיבותה, ונתעסקו בכנינה, וזה כאלף שנים, שרבינו הראי"ש ז"ל (שם) עומד ומעיד בשם אבותיו ורבותיו, שנהגו לערב **"בכל תפוצות ישראל - ובכל הגלויות"**, רבינו התשב"ץ, וזעק, שאף מי שלבו רק נוקפו, **"הדיוטות - או מינות נזרקה בו**, רבותינו, הראי"ש, ומהר"ש אבוהב, והברכי יוסף, והחתם סופר, הדברי חיים, והבית מאיר, והחיידושי הרי"ם, והאבני נזר, וכיו עומדים ומוהירים, עד כמה מחויב הדבר **"בכל מקום"** כדי למנוע חילול שבת, ואתם עמם אלפי ורבבות גדולי ישראל, שבכל התקופות ובכל המקומות, ואם במקום אחד לא עירבו, לא היה זה, אלא מפני פרעות והפרעות הגויים, או גדול העניות, וכדו', ומאז ועד היום לא קם איש לפקפק על עירובי עיירות, ואילו אנו כהיום, קמים כתלמידים באבותיהם ורבותיהם, ואומרים להם לא טוב הדבר אשר תקנתם לעשות, כי לא השכלתם די, על המכשול, וחילולי שבת, ופריצות, אשר יצמח מהעירוב שתקנתם, ימים, חילולי שבת, ופריצות, רח"ל, השואל בתשב"ץ שואל את רבו, אם יש עבירה בכך, והתשב"ץ השיבו **"חס ושלום"** ואילו אנו מוצאים וממצאים

באחריותה, שוב ראיתי להדיא כן בתש"ו ויען יוסף (ח"א ט"ו קצ"ה) להגה"ק מפכא זצ"ל.

ועל כרחק כן הוא הדבר, פוק חזי שלצורך עצמן, היו אותן גדולים מערבין רחובות שלמים, ולוא היה חשש ר"ה, או שאר איסור בדבר, מה לי רחוב אחד, ומה לי עשרה רחובות, ויותר מזה פוק חזי שאחד מראשי חותמיה הי"ה הגאון ר' משה ז"ל, ואעפ"י איהו ניהו המפליג, כמה טוב ונכון לערב בקויניס רבתי, (אוי"ח ח"ד ט"ו פ"ו) ולא עוד אלא שהזהיר שלא למחות ביד המערבין אף "במונהטן וברוקלין", **כי יש להם די גדולים לסמוך עליהם**, וכמו שחור ושנה (שס ט"ו פ"ט) נוסף על כך נראה בעליל, שלעת זקנתו חזר בו לגמרי, וכמשי"כ (אוי"ח ח"ה ט"ו כ"ד) וגם על עיקרי טעמיו שמתחילה, השיגו רבים וגם שלמים, וכמו שביארנו, בכמה תשי' לעיל, עיישי.

ואין ספק, שכהיום שהציבור נתעצם, ומרובים צרכיהם, וגדולי תורה ת"ח עומדים בראשיהם, פשיטא דגם הזקנים שאסרוהו בימיהם, ששים ושמיים במעשי צאצאיהם, לעשות רצון קונם, ואומרים כנגד הרבנים הגאוניס מקימי העירוב, אשר ילדנו שלא בישה זקנתנו, כמה נאים וגדולים מעשיכם, ללכת בעקבי הצאן מנהג ישראל קדושים, לערב עירובו, בכל מקום.

מה עוד דכאמור, בזמן הזה ההודמנות בידינו להקים עירוב מוכשר, ומהודר ביותר, מה שלא היה ביד אבותינו, וכני"ל, ודכרינא כמה רבתה שמחת א"א מו"ר הגאון שליט"א, כאשר ישבנו לדון על העירוב דשיקאגו, וכמה רבתה התפעלותו מהידורה, וזאת על אף היותה עיר גדולה מאד, אלא שמוקפת חומה, והפטיר לכמה אנשים, הלואי בבני ברק היינו זוכין

לעירוב כזה, ומעיד אני קבל עם ועדה, שמשלשה העירובין שוכינו להקים, בשיקאגו, ודענווער, עד היום כמעט לא אירע פסול באחד מהם, אם לא ע"י תאונה וכדו', וכל זה משום שנעשו משעה ראשונה, באופן הנעלה ביותר, ומאז הכל על מקומו עומד בשלום, על אחת כמה וכמה באיוור כמו בארא פארק, וולייאמסבורג וכדו', שאין לך מקום קל ומוכשר לערב בהידור, כבאיווריס אלו, המיושרים, ומוקפים ברוב מחיצות שלמות, וניכרות, היקף בתוף היקף, רח"י בתוך רח"י, וניתן ביד כל אדם לעקוב אחר העירוב, עור השלטונות, ושאר מעלות טובות, מאין כמוהם. **עירוב אינו תלוי בקבלה ומנהג**

וכאן המקום להביע סלידת נפשינו, מאותם שמפרסמים מפעם לפעם בנוסח ההתפרסות, שאף שהעירוב מוכשר, מ"מ כל אחד ישאל לרב שלו, אם לסמוך על העירוב, או לא, וכמה נפשי נבהלה ונקעה מדברי שקר וחנופה אלו, אם חכמי השי"ס וגדולי הראשונים אסרו לדור במקום שאין עירוב, אם הקמת עירוב מהודר כדבריכם, מה מקום לשאלת רב, אם הרא"ש מגדיר את החכם האוסר כזקן ממרא, מה מקום עוד לשאלות חכם, אם השוי"ע אומר שחייב ומצוה לערב, מה מקום עוד לספיקות.

אם מן הח"ס הוא צוה ויעמוד, דחייב הוא לערב בכל מקום, מכח הרבה טעמים, ומהן מכח עונג שבת, מה מקום לדיבור בנסוח כזה, אם הבית מאיר (ש"ד סו"ב) על אף דמוכיר שיטת המחמירים, ומיירי מעיר המעורבת רק בצוה"פ, ומותר להחמיר לעצמו, אעפ"י מסיים כוה"ל, **נהי דאסור להורות שום איסור לאחרים, במה שנהגו עפ"י דעת הרבה מהראשונים והאחרונים** עכ"ל, אוי מי הוא זה ואיוהו הרב, שיבוא אחר דברים

על כן אדרבא, מוטב שיערבו העיר כדת, ואף יצאו האנשים - על הנשים לרחובותיהן, ויפרדו זמיז, אלו לבית מדרשו, ואלו לבית אמם וחברתן, מה יפו פעמיך בנעלים בתו של אאע"ה, כשכל אחד פונה לדרכו, והכל רווח, האבות יתחזקו בקביעות עיתם - ובנם ממולם, והנשים לעומתן - כשתינוקם בשולן, - וכנהוג בכל ערי ארה"ק, הרי עירוב, ופרישות, חינוך, וטהרה, עונג שבת, ושיעורי תורה, הכל בחדא מחתא, כמצוה גוררת מצוה, והאם ברבות הזמן ימצאו הב"ד נחיצות לחזק הצניעות, כה יעשו, וכדברי הרמב"ם הידועים בהלכות יו"ט, אבל הכי בשביל זה נתחכם לבטל מצות התורה, ומנהג ישראל קדושים.

תורה תורה חגרי שק

וכאן המקום להביע צערה של תורה, המתרחש בימינו, באופן שלא היה כדוגמתו, שומו שמים, הלא שאלת הקמת העירוב, על כל פרטיה, היא שאלה הלכתית מובהקת, ואעפ"כ מביעים בה דעה, כל מי שיש לו פה לדבר, ולב להרהר, מהם אנשים ונשים, קטנים ולומדי חומשים, לומדי קדשים - ובורים, בעלי בתים - ואדמוריים, ועל אף שרובם מפסק והוראה הם רחוקים, וכ"ש שלא נגעו בצורתא דשמעתא המרווחת, ה"ה בהלכות עירובין המסובכת, כל המיקל בה, גורם בשמים ממעל תענוג ונחת, ועל הארץ עונג שבת ושמחה מרווחת, ועל אף, ויבוע דעת וחומרותיהן, הלא כבר אמרו חז"ל, כל שאינו יודע בטיב הלכותיהן, אל יהי לו עסק עמהן.

והתורה עומדת מנגד וצווחת, ועל מחמירי הערוב מכעס רותחת, מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי, לבטל מצותי והלכותי, לגרום חילול שבת בחצרי ודרכי, ולמנוע עונגה מבני ובנותי, מה אומנתו של אדם בעוה"ז ישים עצמו כאלם, כ"ש לאלם עצמו, שאינו יודע בין

אלו ויאסור, הכי נשאל לרב אם להניח תפילין, או ליטול לולב, הכי גרועה מצות עירוב, משאר מצוות התורה ודרכן, הכי תלויה מצות עירוב - במנהג, כימי העומר, או כאכילת מצה שרויה בפסח וכדו', או כמראות עדי בדיקה, התלויים בקבלת הרב, ישתקע הדבר ולא יאמר, אנו אין לנו אלא לעשות רצון אבינו שבמים, בכיטול דעתינו הגמור, הוא אמר ויהי הוא צוה יעמוד, אם עשית המוטל עליך, יצאת ידי חובתך, ומה שנוכר לפעמים באיזה ספרים חומרא בזה, אין זה אלא לבעלי נפש, וגם זה לא בעירוב דידן, שכידוע שבכמה ענינים משובח ומהודר יותר מכל עירוב אחר שבעולם, די לך כמה שאסרה תורה, הלואי ונקיים בעבור ישמרו חוקיו ותורתיו ינצרו, כל המוסיף הרי זה גורע.

תקנת צנועין

ומה שהמציאו חדשות לאסור, מפני חשש צניעות, אוי לאזנים שכן שומעות, כאילו מצוות התורה נהפכו לפוקה ולמכשול, נער הייתי וגם זקנתי, ומעולם לא שמענו בשום עירות שבעולם, שאדם מישראל נכשל ונחלש בגין העירוב, אולי להיפך, כי מי קבע מה עדיף טפי, סו"ס רוב הציבור דר בבתיים קטנים, וכשמגיע יום השבת, והאבות והבעלים כלואים בבתיהן עם נשותיהן וילדיהן, הרי המציאות תעיד [ברוב משפחות עכ"פ] על ההיפך, שמאז סיום התפילה, עד לעיתותי ערב, אף אם ירצה האב - הבעל, לקיים קביעות עתים, ומצות האב על הנו, ללמדו תורה, הרי פרץ, והרי צוחק, כי אין יוצאת ברחובותינו, ובפרט כשברכת הבית מרובה בלע"ה, אשר מלבד הזמן היקר, עשר ושנים עשר שעות ביום קדוש הוא, ההולכין לאיבוד, יושבים ושוחחין, קוראין, ומקרקרין עמהן כתרגוליים, הלואת ניתנה השבת.

פסקיהם, והמה יתחונן במנהיגהם, הלואי ונוכה לעשות כמעשיהם, וללכת בדרכיהם, ולערב כעירוביהן, ובזכות הביטול לדעותיהן, יתרבה השלוש בחצרניו, ונוכה בקרוב לפרוס עלינו, סוכת שלומך ושלומינו, עם ביאת משיחנו, במהרה בימינו, אכ"י.

הכו"ח למען כבוד השבת וישראל

ימינו לשמאלו עירוב מהו, וממשמש בה כעיוור בצהרים ובעולם התווה, למה ישעו בדברי שקר, להתעסק במקצוע שאינו שלהם, והיצה"ר מרקד ומהלל, על המחלוקת ושם שמים המתחלל, אנא הרפו, לכו לסבלותיכם, אל תתעסקו בדבר הלכה שאינו עסקיכם, ואל תהיו כהדיוטים הקופצים בראש, ומדברים בפני מי שגדול מכם, ה"ה רבותינו גדולי הדורות, שוכני עפר ז"ל, המה יורונו -

סימן יז

פסול עד קידושין, מחמת שמטלטל בעיר המעורבת

הכת שמתנגדים ומפקקים על כשרות העירוב, ואם כך היו הדברים, אז מוכן היטב צעדו של אות הרב, וכמשי"כ הרא"ש (כלל כ"א) והזהיר, שכל המערער על ערובי עיר, כאשר נהגו אבותינו ורבותינו, חייב נידוי, והוסיף עוד יותר מזה, שאילו היה חי בזמן הבית, ובזמן בית דין הגדול, היו סוקלין אותו, כדין זקן ממרא, עיי"ש, והתשבי"ץ (ח"ג סי' ל"ז) כתב, שכל ת"ח שלבו רק נוקפו על העירוב, הרי זה סימן, שעם ארצות - או מינות נזרקה בו, עיי"ש, וממילא באלו א"ש שפסלוהו לעדות, וכהלכה פסוקה שבידינו, בשו"ע הלכות עדות (חור"ם סי' ל"ד) לפסול בכל אחד מהם, עיי"ש.

אולם אם בכל זאת אמת נכון הדבר כדברי מע"כ, אז בודאי הצדק עמו, על שהרעיש כל כך על זה, ואני לא ידעתי, כי עד שאותו הרב פסל את העד (וכ"ש אם הוסיף לביישו בפני קהל ועדה), היה לו לפסול את עצמו, שהרי הוכיח בזה בורותו, וחסרון ידיעותיו בדבר משנה, כי הלא מבואר להדיא (חור"ם שם סי' ט"ג) דאין לפסול עד, רק מי שעבר עבירה שפשט

בעזה"י עש"ק בחקותי תש"ס מאנסי

מע"כ ידידינו היקר והנכבד מאד כש"ת מגדולי המנהלים והמחנכים בעירנו למען תשבי"ר

ה"ה הרב ישעיה דוד ב"יער שיחי לאו"י"ט

ע"ד אשר העיר מעלתו ונודעזע עד עומק נפשו, ויצא כברק חיצו, כנגד איזה רב מסויים, שפסל אברכים יקרים ויראי ה' מאנ"ש, מלהיות עידי קידושין, וכל עיקר חטאם הגדול, משום שנוהגים לטלטל בשבת, על סמך העירוב שהתקינו הרבנים הגאונים שליט"א בברוקלין, ולפי דברי מע"כ, דבר חמור מאד עשה אותו רב בזה.

ידידי אהובי אם כי את הרב לא ידעתי, וגם את שמו לא שמעתי, ולעני"ד קשה להאמין עובדא זו, ויותר מסתבר שהשומע שמע וטעה, וההיפך הוא האמת, דהיינו שהרב המסדר קידושין סירב לקבל לעד קידושין, מאותו

בישראל שזו עבירה, [וגי' רק אחר התראה], עוד איתא שם, שאין לפסול המחלל שבתות ויו"ט, מלהיות עד רק בחילול שבת מפורסם, ובג' תנאים, וכמו שביאר הסמ"ע (שם ס"ג י"ז). ומאחר שכבר קבעו חז"ל, שכל שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין, אל יהי לו עסק עמהן, ופשיטא דנכלל בכלל זה, הזהירות והבקיאות מי הם הראויים להיות עידי קידושין, האיך יגש רב כזה לסדר קידושין, ומטונך לו יהיה כדבריו, שסובר לאסור הטלטול, משום איזה סיבה שהיא, מ"מ מי הוא זה אשר יעזו גלל כן לבזות ולפסול נפש ואדם כשר מישראל, אפי' בינו לבין עצמו, ק"ו ברבים, וק"ו לפסול רבים מאחב"י היראים והשלמים, המחזיקים ועושים כדעת המתירין לטלטל, שסוף כל סוף כן היא פשטות דעת הטוהשו"ע, שהרי כתבו וסתמו דמצוה לערב, ומסתמת דבריהם ודאי מוכח, דהיינו בכל מקום ובכל עיר.

והרוצה לראות עד כמה גדול הבורות והע"ה של רב פלוני, צא ולמד עד כמה נדחק הגאון רעק"א ז"ל בתשובתו (ס' צ"ז) שלא לפסול עד קידושין, על אף שהיה נוהג אותו עד לגלח זקנו בתער, ובכל חיפס הגאון ז"ל זכות, משום שבעיני העד היה הדבר קצת כשוגג, ואמר מותר, עיי"ש, ק"ו בן בגו של ק"ו באופן כנידון דידן, שהעדים הללו שנוהגים לטלטל בעיר המעורבת, אינו אלא משום שכן נהגו אבותינו ורבותינו מעולם, שהרי מאז היתה ישראל לגוי, עד היום הזה, נהגו והצריכו לערב בכל מקום ובכל עיר, וכמו שביארו הרא"ש, והתשב"ץ, השב"י, והח"ס, והד"ח, ומהר"א, והח"י הרי"ם, המהרשי"ק, והאי"ק, ומהרש"ם, והמנחת אלעזר,

ושאר כל גדולי ישראל, וכמו שביארנו באורך בכמה מתשובותינו, בהל' עירובין, עיי"ש.

פוק חזי שאפי' הגאון בית מאיר (בס"י שס"ד ס"ב) שחשש לדעת המחמירים, הוא ציוה ויעמוד, שמי"מ אסור למחות ביד אחרים הסומכין להקל בזה, וכן הגאונים המ"יב ובעל אגרות משה ז"ל, ודעימם, המחמירים בכמה ענינים בהלכות אלו, מ"מ חזרו ושנו והזהירו ע"ז כמה פעמים, וכל זה כי יש להם למקילים בזה, די גדולים על מי לסמוך, ואם כך אמרו הם בעירובי עירן, על אף שהיתה מעורבת אך ורק בצוה"פ בלבד, על אחת כמה וכמה בעירוב ששאל מעי"כ, שהוא מוקף ג' מחיצות מכל עבר, ומלבד זה רבו ההידורים המיוחדים שהוסיפו בו מקימיו בהסכמת והוראת רבנים גאונים ומופלגים שליט"א, עד שמעטים הם העירובין אשר נעשו כמוהו בעולם, כאשר ראו עיני בכוי"ב, ובזה נילך און ונפסול העירוב על מטלטלין אחב"י היראים, חלילה לא תהא כזאת בישראל.

סוף דבר אם אמת נכון הדבר וכי, והוצאת את האיש ההוא אל שערך, שפלוני הרב הוציא ופסל עצמו מבוא בשערי ביהמ"ד, וסידור גיטין וקידושין, כי הוכיח בזה, עד כמה גדולה חסרון ידיעתו ובינתו, ורוב כעסו, רוע לבו, ורוב בורותו, ויצר נקמתו, ועל מסדרי קידושין כאלו יסמכו קהל ועדה, אתמהא, אוי לנו שכן עלתה בימינו, ונתקיים בנו ותהי האמת נעדרת, ירחם ה' על עמו, ונזכה לשוב לפניו בלבב שלם.

ידידו מוקירו הדו"ש

